

Nr. 2-2003

esperanto-Nytt

Informasjon fra Norsk Esperanto-Forbund

EKSTRA:
Her kan du
studere esperanto
s. 2-3

Når noen eier et språk mer enn andre

s. 4

**Karius og Baktus
i ny språkdrakt s. 6**

Hvordan høres esperanto ut? s. 7

Esperanto ved Stockholms universitet

Fra høsten 2003 vil det være mulig å studere interlingvistikk, med vekt på esperanto, på Stockholms universitet. Kurset, som arrangeres av universitetets Institution för lingvistik, tar først og fremst sikte på å gi praktiske ferdigheter i språket, men også teoretiske kunnskaper om mellomfolkelige og konstruerte språk i sin alminnelighet.

Del 1. Introduksjon til esperanto (5 poeng). Elementær kunnskap om språkets struktur og en viss ferdighet i å bruke språket passivt og aktivt i tale og skrift.

Del 2. Interlingvistikk og konstruerte språk (5 poeng). En introduksjon til vitenskapen om de mellomfolkkelige språkene. Denne delen omhandler hovedsakelig grammatisk struktur, konstruksjonsprinsipper, målsettinger og sosiale

funksjoner ved konstruerte språk og billedskriftsystemer. Strukturen i spontant nyskapt språk (pidgin og kreolspråk) tas også opp. Kurset kommer dessuten inn på beslutningsteori og valg av språk, språklige universaliala, logikk og konversasjonsregler, prinsipper for språkvern, språktypologi og kulturkretser.

Del 3. Fordypning i esperanto (7 poeng). Det gis fordypningskurs i esperanto med ytterligere trening i å bruke språket muntlig og skriftlig.

Del 4. Kulturelle forhold (3 poeng). Det gis en orientering om esperantobevegelsens historie fram til i dag samt om litteratur på esperanto.

Til opptak kreves det eksamener fra videregående skole i svensk og fremmedspråk.

La Espero 1/2003

Universitets- og høgskulekurs

Kurs og studium i esperanto og interlingvistikk vert tilbodne ved rundt 40 universitet, høgskular og andre utdanningsinstitusjonar, men diverre ikkje i Noreg. Den som har lyst til å studera faget, må altså utanlands. Her er ei oversikt over nokre av studiestadene i det europeiske nærområdet vårt. I dei fleste tilfelle dreier det seg om småkurs med 2-3 timar i veka, men i Poznan og Budapest kan ein studera interlingvistikk og esperanto på heiltid i fleire år.

Austerrike: Universitat Graz, Institut fur Romanistik; Universitat Innsbruck, Internationales Sprachenzentrum.

Estland: Tallinna Tehnikaulikool.

Italia: Universita degli studi di Torino.

Litauen: Vilniaus universitetas.

Nederland: Universiteit van Amsterdam.

Spania: Universitat Autonoma de Barcelona; Escuela Universitaria de Magisterio, Bilbao.

Tsjekkia: Masarykova univerzita v Brne (Masaryk-universitetet i Brno), pedagogisk fakultet; Univerzita Hradec Kralove.

Tyskland: Humboldt-Universität zu Berlin; Universität Leipzig; Westfälische Wilhelms-Universität Münster, Institut für Allgemeine Sprachwissenschaft.

Ungarn: Eötvös Loránd Tudomány-egyetem (Eötvös Loránd-universitetet),

Budapest; Debreceni Egyetem (Universitetet i Debrecen); Miskolci Egyetem (Universitetet i Miskolc).

*La Hirundo 34.10; e-inf;
Germain Pirlot*

Kurs og informasjon på mange språk – gratis

lernu! er et nettsted som har informasjon om esperanto som språk og fenomen, flere kurs og hjelpemidler for å lære esperanto. Hovedmålet til nettstedet er å hjelpe internettkyndige som vil lære eller vite mer om esperanto enkelt og gratis.

På nettsidene finner du kurs på forskjellige nivåer, ordbøker på mange språk, en oversikt over grammatikken, fortellinger å lytte til med bilder å se på, chat for å snakke med andre og mye annet.

lernu! er satt ut i livet av den internasjonale arbeidsgruppen *Esperanto@Interreto* (E@I). De tre viktigste arbeidsområdene for E@I er å lage nettsider, arrangere seminarer, og informere om hvordan esperanto og internett kan

www.lernu.net

brukes sammen for å kommunisere raskt og lett over hele verden.

lernu! er finansiert med hjelp fra det amerikanske forskningsfondet *Esperantic Studies Foundation* (ESF). ESF ble grunnlagt i 1968, først og fremst for å støtte og stimulere utviklingen av engelskspråklig faglitteratur om esperanto. Litt etter litt har bruken av esperanto i undervisning blitt et av de prioriterte områdene til ESF.

Heming Welde Thorbjørnsen

Haustens kurs

Det vil verta arrangert esperantokurs fleire stader i landet i haust. Detaljar om kursstader og kurstider kjem på <<http://www.esperanto.no>> i august–september.

Tarjei Vesaas

Ein av dei fremste norske forfattarane har lenge mangla i esperanto-bokheimen, men det er det slutt på no.

Odd Tangerud har omsett tolv noveller av Tarjei Vesaas, med ei enkel og god språkføring som høver også for bybyrjarar. Novellene er fordelte på to bøker, og vert utgjevne på det svenske forlaget Al-fab-et-o.

NÅR NOEN EIER ET SPRÅK MER ENN ANDRE:

Da engelsk ble politisk ladet

I Tyskland tar folk til orde for å boikotte engelske lånord. Engelsk blir oppfattet som politisk problematisk.

Amerikanerne har sluttet å spise *French fries*, og foretrekker *freedom fries* isteden, for å slippe å nevne *French* på noe vis. I Tyskland går organisasjonen «Sprache in der Politik» motsatt vei, og vil erstatte f.eks. det engelske lånordet «ticket» med det franske «billett». Bakgrunnen er krigen i Irak.

– Det er engelskspråklige land som nå bryter de internasjonale spillereglene, uttaler språkprofessor Armin Burkhardt på nettstedet til organisasjonen, <<http://sprache-in-der-politik.de>>.

– Den som bedriver urettmessig, og til tider umoralsk politikk, kan ikke være forbilde for oss, skriver Burkhardt. Derfor oppfordres tyskerne til å erstatte de anglo-amerikanske lånordene i språket med tilsvarende ord fra fransk. Mange av de franske ordene har tidligere vært i bruk i tysk, men er i de senere årene blitt fortrengt av anglo-amerikanske ord og uttrykk.

Ikke første gang

Professor Burkhardt er i godt og historisk internasjonalt selskap. Det er nemlig ikke første gang at et språk blir opplevd som politisk ladet.

Forrige gang det skjedde i stor skala i Vest-Europa, handlet det om tysk. Etter andre verdenskrig var tysk et språk som mange følte de kunne klare seg uten, det ble ikke akkurat oppfattet som «nøytralt fellesspråk» i internasjonale sammenhenger lenger, og i skoleverket ble tysk som fag nedtonet til fordel for engelsk.

USA og Storbritannia var blant seiersmaktene den gang, og USA hadde, ikke minst, blitt en økonomisk stormakt som det var viktig å være på språklig godfot med.

Da Sovjetunionen falt fra hverandre på 90-tallet, hadde russisk vært internasjonalt språk for østeuropeerne i årevis. Men nå var russisk å regne som symbol på undertrykkelse, særlig i de baltiske landene, og russisk led samme skjebne i Øst-Europa som tysk hadde lidd i Vest-Europa førte år tidligere.

Sofa og sjef

I den tyske listen med franske avløserord finner vi mange franske ord som er vanlige i norsk, som når de engelske *couch* og *boss* skal erstattes med de franske *sofa* og *chef*. Andre eksempler er disse:

Bye bye → Adieu (norsk *adjø*)

Pool → Bassin (norsk *basseng*)

Driver → Chauffeur (norsk *sjåfør*)

Model → Mannequin (norsk *manneking*)

Label → Etikett (norsk *etikett*)

Party → Fête (norsk *fest*)

Level → Niveau (norsk *nivå*)

Show → Revue (norsk *revy*)

Burkhardt understreker at denne fredelige demonstrasjonen ikke retter seg mot USA og Storbritannia som land. Den skal bare understreke at tyskere flest er mer enige med Frankrike enn med de engelskspråklige landene i Irak-spørsmålet.

JEA

Verdenskongress i Sverige

Arets esperanto-verdenskongress foregår i Göteborg i måneds-skiftet juli-august. Det er ikke hvert år at nordmenn har så kort vei, for i fjor ble kongressen arrangert i Brasil og til neste år blir det i Kina – for øvrig to land med relativt stor esperantoaktivitet. Til Göteborg ventes det rundt 2000 deltakere. På kongressen er det foredrag, diskusjoner, konserter og andre kulturelle arrangementer, arbeidsmøter og utflukter. Alt foregår selvsagt på esperanto.

Tema i år er «Språklige rettigheter og ansvar»: Det dreier seg om erkjennelsen av at alle språk, både store og små, har sin egenverdi.

Samtidig med hovedkongressen vil det i nærheten også finne sted en barne-kongress, hvor barn med mange forskjellige morsmål gjennom lek og spill på esperanto vil finne nye venner fra andre land.

For første gang vil ikke-deltakere også kunne følge med på en verdens-kongress «virtuelt», på nettstedet

Lystig veggpyrd under ballet på en tidligere verdenskongress

<<http://www.uk-2003.net>>. Det blir også mulig å være med på diskusjonene om kongressens tema på en e-postliste. Og via nettstedet kan du sende meldinger til deltakerne, meldingene blir skrevet ut på papir i Göteborg og hengt opp på mer tradisjonelle oppslagstavler.

Sveriges statsminister Göran Persson har takket ja til å være kongressens Høye Beskytter.

Kommunikasjons-symposium

Svenska Akademin har vedtatt å støtte et symposium om interkulturell kommunikasjon med 40 000 (svenske) kroner. Symposiet arrangeres av Esperantoakademiet i samarbeid med professorene Sture Allén og Sven-Göran Malmgren fra Göteborgs Universitet, og har engelsk og esperanto som arbeidsspråk. Det finner sted 2.-3. august i Göteborg.

La Ondo 5.6.

Karius og Baktus dei nye heltane

Baktus (Bjørn Øyen) t.v. og Karius (Jardar E. Abrahamsen) hadde publikum i si hule band då skodespelet vart framført på esperanto for fyrste gong. Foto: Anne Karin Bondhus.

Utflukt til sumarstova til Arne Garborg. Foto: Lars Sandbakk

Harald Dable les nokre av dikta sine. Foto: Jardar E. Abrahamsen.

På landsmøtet til Norsk Esperanto-Forbund i juni vart Karius og Baktus dei nye heltane. Egners klassikar er nyss omsett til språket, rett nok berre i manuskriptversjon førebels. Dette hindra likevel ikkje deltakarane på landsmøtet i å framføra ein sceneversjon, med både hammar, meisel og mollstemt men entusiastisk allsong.

På programmet stod også dikttoppleying og filmframvising på esperanto,

m.a. Geir Grenis prislønte kortfilm *Que sera, sera* om Norsk Esperanto-Forbunds fiktive namnebror. Det ryktast at ein god porsjon sjølvironi allereie var på plass mellom publikum, og at både lått og applaus sat lett.

Elles vart det gjennomgang av årsrapportane og diskusjonar om informasjonsstrategi.

Ulf Lunde frå Os (Hordaland) vart vald til ny leiar i forbundet.

Visste du at...

I Iran er et nytt tospråklig – persisk/esperanto – magasin kommet med sitt andre nummer. *Sabzandishan* kan kjøpes i kiosker over hele landet. Innholdet består av artikler om iransk litteratur, historie og turisme, og en persisk del som presenterer esperantokulturen og særlig dens utvikling i Iran, hvor det har vært relativt mye aktivitet i de siste tjue åra.

I telefonkatalogen for Budapest har bruken av telefonen i flere år blitt forklart på seks språk, deriblant esperanto.

Det internasjonale politiforbundet, IPA, som nylig hadde verdenskongress i Trondheim, har mottoet *Servo per amikeco*. Mottoet er på esperanto og betyr 'tjeneste gjennom vennskap'.

Foto: Judith Parelle Mortensen

Hvordan høres esperanto ut?

Mange som hører esperanto for første gang, synes at det minner om italiensk eller spansk. Dette er kanskje ikke så rart, i og med at store deler av ordforrådet er importert fra latinske språk. I tillegg slutter ofte orda på vokal i esperanto, som på italiensk.

De fleste lydene i esperanto finner vi igjen i norsk, men språket har noen stemte lyder som vi ikke har, som j-lyden i det franske ordet *journalist*. Også den tyske ach-lyden finnes, men er ganske sjelden. For nordmenn er det også viktig å passe på å uttale u som o og o som å, f.eks. i et ord som *natur* (natur), som uttales *natorå*. Trykket ligger alltid på den nest siste stavelsen i ordet.

Et annet viktig særtrekk i esperanto er at det er fullstendig samsvar mellom skrift og uttale. Dermed vet en med en gang hvordan selv de lengste og vanskeligste orda skal uttales når en ser dem.

Forvirret? Vel, det beste er selvsagt å høre språket i bruk. På www.esperanto.no kan du høre såvel rock som radiosendinger på esperanto. Klikk på «Hva er esperanto» for å finne lenker til esperanto-musikk i ulike sjangre, eller på «Lenker» for å finne radiosendinger på esperanto.

Lurer du på noe?

Skriv til sporsmal@esperanto.no

– og visste du...

I fjor ble det opprettet et professorat i esperanto ved Det kaukasiske lekmannsinstituttet i Dagestans hovedstad Mahatsjkala. Kurs i esperanto vil bli fulgt av studenter ved fakultetene for brukskunst, religion, informatikk o.a.

Ungarske sigøynerne har laget en nyhetsside på Internett, <<http://www.romnet.hu>>, men ungarsk er det de færreste av oss som blir kloke av. Heldigvis kan man også klikke på en knapp for å få en versjon på «English» eller «français» eller – delvis – på esperanto.

I spillet *Pro Evolution Soccer 2* for *Playstation2* finnes det en elendig målvakt ved navn Zamenhof. Vi håper og tror at han ikke er identisk med L.L. Zamenhof som lanserte esperanto.

Le Monde diplomatique på esperanto

De viktigste artiklene fra *Le Monde diplomatique* kan leses også på esperanto, på nettstedet <http://eo.monedediplo.com/> *Le Monde diplomatique* er en fransk månedsavis med politiske bakgrunnsartikler og kommentarer. En norsk/nordisk utgave er nylig lansert.

Premierte internettsider

Internett siden til den internasjonale ungdomsorganisasjonen TEJO (*Tutmonda Esperantista Junulara Organizo*) er tildelt en premie av det svenske språkopplæringsinstituttet *Tema Modersmål*. Premien tildeles nettsider som er laget på mer enn ett språk og tilbyr språklig trening. Ta selv en titt på www.tejo.org
La Espero 3-4/2003

Nyheter på esperanto på nettet

I nettavisa *Ĝangalo*, med redaksjon i Brasil, kan man hver dag lese nyheter fra hele verden på esperanto. Det er lenker til sider med artikler om økonomi, sport, religion, musikk m.m. Dessuten er det en seksjon for humor og forskjellige diskusjonsfora. Navnet *Ĝangalo* betyr «jungle», og du finner nettavisa på adressen <<http://www.gxangalo.com>>.

Nobel som dramatiker

Det er lite kjent at Alfred Nobel i sitt siste leveår skrev en tragedie med tittelen *Nemesis* – *Nemeza* og utga den i 1896. Nesten hele opplaget har siden gått tapt. Nå blir den utgitt på nytt i anledning årets esperanto-verdenskongress som arrangeres i Göteborg i sommer. Verket utgis i parallellutgave, på svensk og esperanto. Det blir dermed for første gang tilgjengelig på originalspråket, samtidig som det for første gang er oversatt til et annet språk.

Ret-info 29.4.

Ŭei det på
esperanto

**Saluton! Vi havas
belajn okulojn!**

Hei! Du har fine augo!

(Uttale: saLOtån! vi HAvas BELajn
åKOLājn!)

DU KAN ABONNERE på *Esperanto-nytt* (3 utgivelser pr. år) ved å betale 30 kr. til *Esperanto-nytt*, postgironr. 7877 067 9590. Det er mulig å betale for flere år samtidig. *Informilo en la norvega lingvo. Aperadas per 3 numeroj jare ekde 1985.*
Redaksjon: Douglas Draper (ansv.), Jardar Eggesbø Abrahamsen.
Utforming: Judith P. Mortensen. **Trykk:** Øien&Indergaard. ISSN 0802 0442
Norsk Esperanto-Forbund, Olaf Schous vei 18, 0572 Oslo. Tlf. 22 35 08 94.
www.esperanto.no E-post: <esperanto@online.no> Postgiro 0533 05 22870.